

High-Level Task Force for ICPD

RIGHTS, DIGNITY & HEALTH FOR ALL

ICPD Üst Düzey Görev Gücü

Politika Önerisi: 2015 Sonrası Kalkınma Gündeminin Öncelikleri

Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD) için kurulmuş olan Üst Düzey Görev Gücü* bütün kadın ve erkeklerin, yetişkin ve gençlerin kendi hayatlarıyla ilgili eşit fırsatlara, özgürlüklere ve seçimlere sahip olduğu bir dünya öngörür. Küresel adaletin, insan gelişiminin herkes için eşit haklara ulaşabilmekle ölçüldüğü, ayrımcılık yapmama, katılımcılık ve kapsayıcılık ilkelerine dayalı, sürdürülebilir olarak kalkınmış bir dünyanın sonucu bu olacaktır.

Bu vizyonu hayata geçirmek için, **cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve hakları, kadınların güçlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve gençlerin ve ergenlerin hakları ve güçlenmesi, sürdürülebilir bir kalkınmanın merkezine yerleştirilmelidir.** İnsan hakları ve insan onuru çerçevesinde, etkili ve güçlü bir 2015 Sonrası Gündemi için, bu hedefler temel öncelik haline getirilmelidir. Ayrıca bunlar, canlı, sağlıklı, verimli ve müreffeh toplumların temeli bireylerin ve toplulukların direnç geliştirmesinin de önkoşuludur. Bu vizyon kendi başına da önemli bir hedef olmakla birlikte, yoksulluğun ortadan kaldırılması, toplumsal ve ekonomik kalkınma gibi amaçlara ulaşmak için, devletlerin de yerine getirmekle yükümlü olduğu sorumluluklardandır. Geçtiğimiz yıllarda, bu alanda önemli ilerlemeler kaydedildi -eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet farkının kapanması, anne ve çocuk ölümlerinin azalması, HIV ve AIDS tedavilerine¹ ulaşımın artması gibi- fakat bu ilerleme herkese ulaşan eşitlikçi bir ilerleme olamadı. Uluslararası toplum şu anda, bu alanlardaki geçmiş kazanımlarına dayanarak, birbiriyle bağlantılı bu üç temel alanın 2015 Sonrası Kalkınma Gündemi'de öncelikli hedefler, amaçlar ve göstergeler arasında ele alınmasını sağlayarak stratejik taahhütlerini ileri götürme imkânına sahip. Bu alanlardaki yatırımlar, yalnızca yalnızca etik bir mecburiyet değil, aynı zamanda ülkelerin sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve toplumsal istikrara ulaşması için de itici bir güçtür.

Cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve hakları, insan onuru ve gelişimi için olduğu kadar toplumsal ve ekonomik kalkınma için de temel önemdedir. Bunlar, kişinin beden, cinsellik, sağlık, ilişkiler, evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi yaşamın en temel alanlarında bilinçli karar verebilmesiyle yakından bağlantılı oldukları için en özel ve temel insan haklarıdır. Yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitim, sağlık, ekonomi ve sürdürülebilir kalkınmayla ilgili hedefler² bu hakların bütün kadınlar, erkekler ve genç insanlar için hayata geçirilmesine doğrudan bağlıdır. Genellikle, cinsellikleriyle ve ne zaman, kaç tane ve hangi aralıkta çocuk sahibi olmak istedikleriyle ilgili kararları üzerinde kontrol sahibi olan kadınlar ve genç kadınlar daha sağlıklıdır; eğitimlerini tamamlama ve işgücüne katılım şansları daha yüksektir; geçim kaynaklarının ve hem kendileri, hem de aileleri için gelir sahibi olma şanslarının gelişmesiyle doğurganlıkları ve üretkenliklerini

---

* ICPD için kurulmuş Görev Gücü bireysel katkılarıyla tanınan 26 seçkin liderden oluşan bir gruptur. Üyeleri içerisinde Cumhurbaşkanları, bakanlar, parlamenterler, sivil toplum, özel sektör temsilcileri ve yardımseverler vardır. Eşbaşkanları Mozambik eski Cumhurbaşkanı Joaquim Chissano ve Finlandiya'dan Tarja Halonen'dir.

dengelemeleri daha kolay olur.³ Daha sağlıklı ve küçük aileler krizler ya da çevresel etkiler karşısında daha dayanıklıdır. Bu direnç, sürdürülebilir olmayan üretim ve tüketim paternlerindeki değişimle birleştiğinde kısıtlı kaynaklar ve hassas ekosistem üzerindeki endişeleri azaltabilir.⁴

Dünyadaki insanların -bütün ülkelerde ve bütün kültürlerde- çok büyük bir kısmı hayatlarının büyük kısmında cinsel olarak aktif bir yaşam sürmektedir ya da sürecektir. Bu insanların haklarının yasal yollarla korunmasına, kendi amaçları ve şartları doğrultusunda bilinçli tercihler yapmalarını kolaylaştıracak bilgi ve hizmetlere ulaşmaya ihtiyacı var. Cinsellik ve doğurganlık sağlığıyla ilgili sorunlar, kadınların ve genç kadınların hayatlarında ve üretkenliklerinde, ileri yaşlarına⁵ kadar devam eden sonuçları ve hem kendileri hem aileleri, hem de toplum ve ekonomiye mal olduklarıyla birlikte, çok büyük, fakat aşılabilir bir engel oluşturuyor. İlerleme kaydedilmesine rağmen bu sorunlar, ayrımcılığın yanı sıra eğitim ve sosyal hizmetlere ulaşımın kısıtlı olmasına da bağlı olarak dünya çapında milyonlarca insanı etkiliyor; özellikle de yoksul ve dışlanmış kadın ve genç gruplarını. Bu sorunlar şunlardır:

- **Anne ölüm ve hastalık oranı:** Her gün 800 kadın hamilelik ve doğuma bağlı önlenemez komplikasyonlardan dolayı hayatını kaybediyor. Bu ölümlerin %99'u gelişmekte olan ülkelere gerçekleşiyor.⁶ Hayatını kaybeden her kadına karşılık hayatta kalan 20 kadın ise yaralanıyor ya da sakatlanıyor.⁷ Doğum sırasındaki yetersiz sağlık hizmetleri ileri yaşlarda da sağlık sorunlarına yol açabiliyor.⁸
- **Aile planlaması:** Gelişmekte olan ülkelere yaşayan 200 milyonun üzerinde kadın gebeliği önlemek istiyor. Ama etkin doğum kontrol yöntemlerine ulaşma sıkıntısı yüzünden 80 milyonu istenmeyen gebeliklerle, 30 milyonu planlanmamış doğumlarla karşı karşıya kalıyor. Yarıya yaşamlarını tehdit eden tehlikeli şartlarda olmak üzere 40 milyon kadın ise kürtaj⁹ yaptırıyor.¹⁰
- **HIV:** Şu anda 15 yaşın altında çocuklar (3,4 milyon)¹¹ ve ileri yaşta kişiler (yalnızca Sahraaltı Afrika'da 50 yaş ve üzerinde 3 milyon insan) de dahil olmak üzere her yaş grubundan 34 milyon insan HIV ve AIDS'le yaşıyor.¹² 2011 yılı içinde HIV taşıyan insan sayısı 2,5 milyon oldu.¹³ AIDS dünya çapında 16 milyon çocuğun yetim kalmasına¹⁴ ve pek çoğunun ailelerinin bakım ve geçim sorumluluğunu üstlenmesine neden oldu.
- **Cinsel yolla bulaşan hastalıklar:** Her yıl, 499 milyon tedavi edilebilir cinsel yolla bulaşan hastalık vakası görülüyor.¹⁵ Bu hastalıklar genel sağlık durumunu olduğu kadar, anne ve yenidoğan sağlığını ve en az üç katına çıkan HIV riskini de etkiliyor.¹⁶

- **Doğum öncesi bakımı:** Düşük gelir seviyesindeki ülkelerde, gebe kadınların yalnızca %34'ü yeterli doğum öncesi bakımı alabiliyor.¹⁷ Gebelik şekeri, beslenme, anemi (kansızlık) gibi gebelikle bağlantılı sağlık sorunlarını çözecek seçenekler kısıtlı kalıyor. Gelişmekte olan ülkelerde, hamile kadınların ve 5 yaş altı çocukların yarısından fazlasında anemi sorunu görülüyor. Anemi tamamen önlenemez olmakla birlikte anne ve çocuk ölümlerinin önemli bir nedeni olmaya devam ediyor. Çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz etkilerken, yetişkinlerin verimliliğini de azaltıyor.¹⁸

Uluslararası toplumun önünde, gereksiz, önlenemez ve yüksek maliyetli cinsellik ve doğurganlık sağlığı sorunlarını 2015 sonrası kalkınma gündemine yerleştirerek, insanların hayatlarından, toplumlardan ve ekonomilerden silme şansı var. En önemlisi, bu sorunların uygun maliyetli ve kanıtlanmış yöntemlerle önlenemez olması. Temel insan haklarının uygulanması, uluslararası toplum tarafından onaylanmalı ve yalnız anne ölümlerini durdurmak, yenidoğanların ve çocukların sağlık durumunu geliştirmek, HIV'in yayılmasını engellemek gibi kamu sağlığı meselelerinin temel ilkesi olarak kabul edilmekle kalmayıp, aynı zamanda insan sermayesi birikiminin, kız çocuklarının eğitime ulaşmalarının ve kadınların veriminin artmasının temeli ve nüfus dinamiklerinin gezegenimizin kaynaklarıyla dengelenmesi için de yardımcı bir araç olarak görülmelidir.

Bu hakların tam olarak hayata geçirilmesi sağlık, sanitasyon ve altyapıyla ilgili geniş çaplı kalkınma hedeflerine ulaşılmasıyla yakından ilintili -örneğin kadınları işlerine ve sağlık kurumlarına ulaştıracak işler halde yolların ve ulaşım araçlarının ya da doğum için gereken temiz su kaynaklarının sağlanması gibi. Bunlara ek olarak, cinsellik ve doğurganlık haklarına yatırım yapan hükümetlerin kamu bütçelerinde net kazanç sağladığı biliniyor. Tayland ve Mısır'da sağlık, eğitim, barınma ve diğer sosyal hizmetlerin maliyetine bağlı olarak, aile planlaması için harcanan her bir dolara karşılık yaklaşık 16-31 dolar tasarruf sağlanıyor.¹⁹ Meksika'da aile planlama hizmetlerine harcanan her peso, tehlikeli kürtajların yarattığı komplikasyonların tedavisinde, doğum ve doğum sonrası bakımda kullanılacak 9 pesodan tasarruf edilmesine neden oluyor.²⁰ Aile planlamasına yapılan her ek yatırımın, gelişmekte olan ülkelerdeki anne ve yenidoğan sağlık harcamalarında 11 milyar doların üzerinde tasarrufa neden olacağı tahmin ediliyor.²¹ Cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve hakları bu yüzden bütüncül bir kalkınma gündeminin parçası olarak görülmelidir.

2015 sonrası kalkınma gündemi bütün kadınlar, erkekler ve gençler için **cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve haklarını** ileri taşımalıdır:

- Her yaş grubu için **kaliteli, kapsayıcı cinsellik ve doğurganlık bilgilerinin, eğitiminin ve hizmetlerinin evrensel olarak ulaşılabilir uygulamaları** hızlandırılmalı. Bu hizmetlerin odak noktası şunlar olmalıdır: Aile planlaması ve doğum kontrol yöntemlerine yaygın ulaşım yoluyla *önleme hizmetleri*; danışmanlık ve anne sağlığıyla ilgili hizmetler; HIV ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve başta meme ve rahim ağzı kanseri olmak üzere bulaşıcı olmayan doğurganlık sistemi hastalıklarının erken teşhisi ve önlenmesi²²; uygun fiyatlı malzemelere ulaşım, hizmetlerin, özellikle de HIV'yle ilgili olanların, cinsellik ve doğurganlık sağlığı hizmetleriyle, *ayrıca kadınlara ve genç kızlara yönelik şiddet* ve erkeklerin ve erkek çocuklarının cinsel istismarıyla mücadele

yöntemleriyle *entegre edilmesi*; bilgi ve hizmetlere daha düşük maliyetli ulaşım için *teknolojik yeniliklerin* (cep telefonları gibi) kullanılması; uluslararası sağlık kapsamı gibi küresel trendler çerçevesinde, ücretsiz veya sübvansede edilmiş bakım yoluyla *kullanıcının cebinden para çıkmamasını* sağlayarak *mali kaynaklara ulaşımı* garantilemek²³.

- Ulusal yasalar ve düzenlemelerde **temel insan haklarının**, özellikle de **cinsellik ve doğurganlık haklarının** -yasal politika ve düzenlemelerdeki engellerin ve cezalandırıcı hükümlerin kaldırılması; insan hakları eğitimi ve yasal haklarla ilgili farkındalık kazandırma gibi yöntemlerle bu hakların hayata geçirilmesinin garantilenmesi; ayrımcılık, baskı ve şiddet olmadan, yaş, cinsiyet, ırk, etnik grup, kültür, din, medeni hal, engellilik, HIV, köken, göçmenlik, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği ya da diğer faktörler ve statülere bakılmaksızın bilgi ve hizmetlere ulaşım da dahil olmak üzere- tanınması ve korunması sağlanmalı.

Kadınların ve genç kızların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayata geçirilmesi temel bir insan hakları sorunudur ve eşitlikçi, sürdürülebilir bir toplumsal ve ekonomik kalkınma için önşartlardan biridir. Evin geçimini ve bakımını üstlenen, gıda üretiminin ve gelişmekte olan ülkelerdeki tarımsal işgücünün²⁴ neredeyse yarısını oluşturan, krizlerden etkilenen ülkelerde barışı inşa eden ve giderek artan şekilde siyaset ve iş dünyasında liderliğe soyunan kadınlar, ulusların temelindeki güçlü ailelerin ve toplumların belkemiğidir. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar, aynı zamanda ekonomik büyümenin ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasının temeli olan küresel insan sermayesinin de yarısını temsil eder.²⁵ Fakat toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığa, şiddet ve eşitsizliğe bağlı olarak sistematik engellerle karşılaşan kadınlar, insan hakları ve özgürlüklerinden, sağlık ve eğitime erişimlerinden, üretkenlik ve maddi kazanç potansiyellerinden ciddi oranda taviz vermek zorunda kalmaktadır. Toplumun geniş bir kesimi eşitsizlikle karşı karşıya olduğunda, ülkelerin ekonomik büyüme ve toplumsal gelişmelerinin hız kaybettiği bilinmektedir.²⁶

Buna karşılık kadınların güçlenmesi herkesin refah seviyesini artırır ve herkes için fayda sağlar. Örneğin, kadın istihdam oranları erkeklerle eşit düzeyde olsaydı, ABD'nin gayrisafi yurtiçi hasılasında yüzde 9'luk, Euro bölgesinininde yüzde 13'lük, Japonya'nıninde yüzde 16'luk bir artış görülürdü.²⁷ Tarım sektöründe kadınların üretim kaynaklarına eşit erişiminin sağlanması, tarımsal getiride yüzde 20-30'luk bir artışa, açlık çeken insanların sayısında yüzde 17'ye varan ve yetersiz beslenen insan sayısında 100-150 milyonluk bir düşüşe neden olabilir.²⁸ Kadınlar ayrıca çocuklarının okul ve sağlık harcamaları gibi kalemlerde, gelirlerinin erkeklere oranla çok daha büyük bir bölümünü aile ve toplum bütçesine katkıda bulunmak için kullanıyor; dolayısıyla yoksulluğun azaltılmasına yardımcı oluyorlar.²⁹ Kadınlar, yerinde destek politikalarıyla ve doğurganlıkla ilgili karar alma süreci üzerinde kontrol sahibi olarak, hem aile kurmayı hem de üretici girişim ve işgücüne katılmayı başarabilmektedir. Bununla ilgili alınabilecek önlemler düşük maliyetli çocuk bakım hizmetlerini ve erkeklerin çocuk yetiştirme ve bakımıyla ilgili işleri ve sorumlulukları paylaşmaya teşvik edilmesini kapsar. Kadınların güçlenmesi ayrıca, politikaların uygulanması ve kanunların icrası yoluyla toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, yine toplamda tasarruf etmeye yarayacak şekilde önlenmesine de bağlıdır. Örneğin ABD, ulusal yasalarını uygulayarak, sağlık ve şiddet sonrası hizmetlere, polis müdahalesine, kaybedilen verime, azalan yaşam kalitesine ve ölüm oranlarına yapılan doğrudan ve dolaylı harcamalarda

14,8 milyar dolarlık bir tasarruf sağlamıştır. Avustralya'da şiddet görmesi engellenen her kadın için 23,673 dolarlık bir kazanç sağlanacağı tahmin edilmektedir.³⁰

Binyıl Kalkınma Hedefleri'ndeki pozisyonundan da anlaşılacağı gibi, kadının güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemi uluslararası toplum tarafından yeteri kadar kabul edilse de hâlâ önemli zorluklarla karşı karşıyayız:

- **Kadına Yönelik Şiddet:** Tüm dünya çapında ülke verileri göstermektedir ki, 10 kadından 6'sı hayatı boyunca en az bir kez eviçi ve/ya cinsel şiddetle karşılaşmaktadır. Bu da kadınların refahı, sağlığı, üretkenliği, hem çocuklarının hem kendilerinin eğitimi ve işgücü üzerindeki milyarlarca dolarlık yıkıcı sonuçlarıyla birlikte, kadına yönelik şiddetin en yaygın insan hakları ihlallerinden biri olduğunu gösteriyor.³¹
- **Cinsellik ve Doğurganlık Sağlığı ve Hakları:** Dünya çapındaki hamileliklerin yaklaşık yüzde 40'ı istenmeyen gebeliklerden oluşur, çünkü kadınların kaliteli hizmetlere ve doğum kontrolüyle ilgili bilgi ve servislere ulaşımı kısıtlıdır.³² Her yıl dünyada tahmini olarak 20 milyon tehlikeli kürtaj operasyonu gerçekleştirilmektedir ve bunların çoğu gelişmekte olan ülkelerde, kadınların ve genç kızların yaşamlarını tehdit etmektedir.³³ Bu konudaki ilerlemeye rağmen anne ölümleri hâlâ kabul edilemez derecede yüksektir. Doğurganlık dönemindeki kadın ölümlerinin en büyük nedenlerinden biri de HIV/AIDS'tir.³⁴
- **Okuryazarlık:** Dünyada okuryazar olmayan 790 milyonluk nüfusun üçte ikisi kadınlardan oluşur.³⁵ Bu, kadınların ve ailelerinin özerklikleri ve sağlıklarıyla ilgili bilgilere ulaşmasının önünde önemli bir engeldir; aynı zamanda istihdam ve gelir kazanma seçeneklerine ulaşımını kısıtlar.
- **İstihdam ve geçim kaynakları:** Kadınların işsizlik oranları erkeklerden daha yüksektir; daha çok, emek piyasasının alt basamaklarındaki düşük ücretli, daha güvensiz ve garantisiz işlerde çalışırlar ve sıklıkla sosyal güvence ve çalışan haklarından mahrum oldukları kayıtdışı sektörlerde kalırlar.³⁶ Dünya çapında kadınlar, erkeklere oranla ortalama yüzde 10-30 oranında daha az kazanıyorlar.³⁷ Gelişim şu anki hızıyla devam ederse, ücret alanındaki toplumsal cinsiyet farkını kapatmak için katedilen yol, bizi eşit işe eşit ücret amacına ancak 75 yıl sonra ulaştıracaktır.³⁸
- **Liderlik ve karar-alma:** Kadınlar ulusal parlamentolardaki temsilcilerin yalnızca yüzde 20'sini oluşturmaktadır. Bakanlıklarda bu oran yüzde 17'nin altına düşmekte ve dünya çapındaki üst düzey yöneticilerin ise yalnızca yüzde 25'ini kadınlar oluşturmaktadır.³⁹

2015 sonrası kalkınma gündemi çerçevesi içerisinde, kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği öncelikler arasında en başa alınmalı ve aynı zamanda toplumsal, kültürel, ekonomik ve politik haklarla ilgili tartışmaların da merkezinde tutulmalıdır.

Öncelikli alanlar şunlardır:

- Her yaşta kadının, kaliteli ve bütüncül cinsellik ve doğurganlık sağlığı bilgi ve hizmetlerine ulaşımı da dahil olmak üzere, **cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve haklarının savunulması, korunması ve hayata geçirilmesi.**
- **Kadın okuryazarlık oranının yükseltilmesi** ve her eğitim seviyesinde toplumsal cinsiyet farklarının kapatılmaya devam edilmesi.
- **Kadınların geçim kaynaklarına eşit ulaşımı.** Bunun için eşit istihdam ve gelir kazanma seçeneklerinin sağlanması, erkeklerle eşit ücrete, üretim araçlarına, bankacılık ve finans servislerine, tarımsal desteklere, toprağa, mülkiyete, mirasa, teknolojiye, eğitime ve Bilgi ve İletişim Teknolojilerine eşit ulaşımın sağlanması gerekir. Özellikle güçlü bir emeklilik ve sosyal güvenlik sisteminin olmadığı ülkelerde ileri yaşlardaki insanlar için geçim kaynaklarının ve istihdam imkânının sağlanması kadınlar için özellikle önemlidir.
- Yerel ve ulusal düzeyde **siyasi katılımı** artırmak için olumlu ayrımcılık uygulamaları ve daha kapsayıcı, katılımcı bir yönetim ve demokrasi yapısının geliştirilmesi gibi önlemlerle **karar alma süreçlerinde liderlik** imkânlarının yaratılması.
- Cinsel taciz, cinsel şiddet ve insan kaçakçılığı, eviçi şiddet ve evlilik içi tecavüz de dahil olmak üzere, kadınlara ve genç kızlara yönelik tüm toplumsal cinsiyete dayalı şiddet türlerinin, yasal reformlar ve yaptırımlar, gençlere ve erkeklere yönelik sürdürülebilir önleme çalışmaları, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetlere evrensel ulaşım, adalet ve şiddetten etkilenenlere destek yollarıyla ortadan kaldırılması.

Ergenler ve gençler bugün ve gelecekte daha iyi bir dünyanın anahtarıdır. Günümüz dünyası, dünya nüfusunun yüzde 43'ünü oluşturan toplam 3 milyar kişiyle, tarihteki en geniş 25 yaş altı genç nüfusa evsahipliği yapmaktadır.⁴⁰ Bu nüfusun neredeyse yarısı (1,2 milyar) 10-19 yaş arası ergenlerden oluşmaktadır.⁴¹ Genç nüfusun çoğunluğu (%87) ise gelişmekte olan ülkelerde toplanmıştır. Hakları, seçenekleri ve seçimleri kısıtlanmış, kaliteli eğitim ve sağlık hizmetlerine ve istihdama ulaşmaları yetersiz kalmıştır.⁴² Ergenlik çağındaki genç kızlar, çeşitli ayrımcılık ve şiddet türlerine maruz kaldıklarından ve sıklıkla erkek çocuklarla aynı imkân ve özgürlüklerden faydalanamadıklarından özellikle hassas bir grup oluşturur. Sayıları 60 milyonun üzerinde olan çocuk gelinler en güçsüz gruplar içerisinde. Sağlık ve yaşamları üzerindeki risklerine ve eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kalmalarına rağmen erken yaşta anne olmaları için baskı görmektedirler.⁴³ Erken yaşta karşılaşılan bu eşitsizlik, kötü sağlık koşullarına, ekonomik güvensizliğe ve ileri yaşlarda yaşam kalitesinin düşmesine neden olur.⁴⁴

Araştırmalar, ergenlikte yapılacak pozitif yatırımların ileri yaşlarda olumlu sonuçlar -makro düzeyde sosyal, ekonomik, demografik ve çevresel çarpan etkileriyle- doğuracağını göstermektedir. Gençler, özellikle de genç kadınlar doğum kontrol yöntemlerine ulaşabildiğinde, böylece evlilik ve çocuk doğurma tarihlerini erteleyip, eğitimlerine ve çalışmaya devam edebildiğinde, daha yüksek becerilerle, daha verimli bir işgücüne dönüşebilirler. Çok az değişkenle ailelerde ve topluluklarda haneîçi birikimler ve yatırımlar artabilir; yoksulluğun ortadan kaldırılması ve sürdürülebilir ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşılabilir.⁴⁵ Bu

'demografik bölünen' Doğu Asya'nın 'mucize' ekonomik büyümesinin arkasındaki önemli faktörlerden biriydi ve diğer bölgelerde de gözlemlendi.⁴⁶ Dünyada beş kişiden biri gençlerden oluşurken (2050'ye kadar 60'ın üzerine çıkacağı öngörülmüyor), gençlere bugünden yatırım yapmak -sağlık, eğitim, geçim kaynağı ve gelecekte hayatlarını kazanma becerilerini artırmaya, böylece emekliliklerine ve sosyal güvenlik sistemlerine katkı sağlayarak- yarın yaşları ilerlediğinde daha kaliteli bir yaşam sürmelerini de sağlamanın en iyi yolu.⁴⁷

Buna rağmen genç insanlar adeta görünmezler; ne yazık ki Binyıl Kalkınma Hedefleri'nde görmezden geliniyorlar. Bu da kamu programlarında ve ulusal bütçelerde çok kısıtlı bir ilgi görmelerine neden olarak, sosyal istikrar, ekonomik kalkınma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması hedeflerine ciddi şekilde etki ediyor:

- **Okuma oranı:** 71 milyon genç ergen (12-15 yaş arası) okula gitmiyor⁴⁸, özellikle de yoksul genç kızlar ve çatışma bölgelerindeki çocuklar...⁴⁹ Çocukların dörtte birinden azı ortaokulu tamamlayabiliyor.⁵⁰ En yoksul hanelerin yüzde 60'ından gelen ilkokul çağındaki kız çocuklarının okulu bırakma oranı, varlıklı ailelerden gelenlerden üç kat daha fazla. Ortaokul çağındakilerde ise okulu bırakma oranı, daha varlıklı yaşlılarının iki katı.⁵¹ Bu çocuklar temel bir haklarından mahrum bırakılıyor ve ayrıca gelecekteki aileleri ve ülkeleri için önemli bir kazanç da engelleniyor: İlkokulda kaldıkları her ekstra yıl genç kızların daha sonra alacakları maaşı yüzde 10-20 oranında artırıyor⁵²; ortaokuldaki her ekstra yıl ise yüzde 15-25 oranında bir artışa neden oluyor.⁵³
- **Cinsellik ve Doğurganlık Sağlığı ve Hakları:** Gebelik ve doğum komplikasyonları düşük ve orta gelir düzeyindeki ülkelerde ergen genç kızların basilica ölüm nedenlerinden -her yıl 50 bin ölüm-biri.⁵⁴ Küresel çapta beş genç kızdan biri 18 yaşını doldurmadan doğum yapıyor.⁵⁵ Her yıl ergenlik çağındaki 16 milyon genç kız (15-19 yaş arası) doğum yapıyor ve tahmini olarak 3 milyonu da tehlikeli şartlarda kürtaj yaptırıyor.⁵⁶ Gençler (15-24 yaş arası), bütün yeni HIV enfeksiyonlarının yüzde 40'ını oluşturuyor ve bu haliyle HIV/AIDS'ten en fazla etkilenen grup.⁵⁷ Genç kadınlar, özel olarak risk altında yaşıyor; HIV/AIDS'ten etkilenme oranları erkeklerin iki katı⁵⁸ ve dünyada HIV ve AIDS'le yaşayan 5 milyon genç insanın yüzde 60'ını oluşturuyorlar.⁵⁹ Öte yandan, düşük-orta gelir seviyesindeki ülkelerde, genç erkeklerin %36'sı, genç kadınlarınsa yalnızca %24'ü HIV'yi nasıl önleyebileceğini biliyor.⁶⁰
- **Ergen ve Genç Kızlara Yönelik Şiddet:** Dünya çapında genç kadınlar, eviçi şiddet, cinsel şiddet, sömürü ve insan kaçakçılığı, erken yaşta evlilikler, kadın sünneti gibi çok çeşitli şiddet türüne ve

---

zararlı uygulamaya maruz kalmaktadır. Cinsel saldırıların neredeyse %50'si 16 yaş altı genç kızlara yöneliktir ve genç kadınların yaklaşık yüzde 30'u ilk cinsel deneyimlerinin zorlamayla gerçekleştiğini söylemiştir.⁶¹

- **İstihdam:** Toplamda gençler yetişkinlerden üç kat daha fazla işsizlikle karşılaşmaktadır.⁶² Tahmini olarak 75 milyon genç insan işsizdir ve pek çoğu iş bulma umudunu kaybedip aramaktan vazgeçtiği için bu rakamın içinde yer almamaktadır.⁶³ Gençlerin, yoksulluk içinde yaşayan işçilerin neredeyse çeyreğini oluşturduğu tahmin edilmektedir.⁶⁴ İşsizlik yalnızca yoksulluk ve toplumsal dışlanmaya değil, eğitime ayrılacak kamu bütçesinin azalmasına, teknolojik yenilik yapma ve ekonomik kalkınma fırsatının kaçırılmasına ve vergiden elde edilecek katkı ve tasarrufun azalmasına da neden olur.⁶⁵

Ergen ve gençlerin (10-24 yaş arası) güçlenmesi ve hakları yeni kalkınma gündeminde bir öncelik alanı ve açık bir odak noktası olmalı; özellikle kız çocuklarına ve genç kadınlara özel bir dikkat gösterilmelidir. Gençlerle ilgili alınacak kararlar gelecek nesillere de aksettirilebilir olmalıdır.

Stratejik önemi olan alanlar şunlardır:

- Hem erkek hem kız çocukları için **kaliteli eğitime ulaşım**. Özellikle **kız çocuklarının ortaokulu tamamlamasına** özel bir ilgi göstermek gereklidir. Çünkü bunun yoksulluğun azaltılmasında ve ekonomik kalkınmada, geleceğin çocuklarının eğitimi ve sağlığında, daha iyi bir cinsellik ve doğurganlık sağlığında, anne ve çocuk ölümlerinin azaltılmasında, HIV'de ve doğurganlığın ertelenmesinde yüksek etkisi vardır. Örneğin her yıl annelerin eğitilmesi, beş yaşın altındaki çocuk ölümlerinde yüzde 5-10'luk bir düşüşe neden olmaktadır.⁶⁶ Gebe genç kızların ve genç annelerin eğitimlerini tamamlaması kritik önemdedir ve bunun için ihtiyaçlara göre düzenlenmiş destek gerekmektedir.
- **Okul içinde ve dışında bütüncül bir cinsellik eğitimine ulaşım**,⁶⁷ gençlerin temel 'hayat bilgileri' içinde görülmeli. Bu eğitim sayesinde gençler, HIV ve cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunabilir; genç kızlar, istenmeyen gebeliklerden, tehlikeli kürtaj operasyonlarından ve bağlantılı ölümlerden kaçınmak gibi hayati konularla ilgili bilinçli kararlar alabilir ve eğitimlerine devam edebilir; insan haklarına saygı, tolerans, toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddetsizlik yaygınlaşabilir.
- Başta her tür çocuk istismarından, şiddetten, sömürüden ve insan kaçakçılığında korunmak olmak üzere, genç kızların **insan haklarının korunması**, erken yaşta evlilikler ve kadın sünneti de dahil olmak üzere zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması, hamilelik nedeniyle okuldan çıkarılmanın yasaklanması ve ergenlerin cinsellik ve doğurganlık bilgileri ve hizmetlerine ulaşımının önündeki engellerin kaldırılması için yasal önlemlerin ve politikaların geliştirilmesi.
- **Cinsellik ve doğurganlık bilgi ve hizmetlerine evrensel ulaşım**. Bu bilgi ve hizmetler, yüksek kalitede, gençlere uygun, mahremiyet, gizlilik ve bilgilendirilmiş onay haklarına saygılı olmalı. Odak noktası gebeliğin, HIV'in ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların önlenmesi, cinsel saldırı ve diğer şiddet türlerinde zamanında destek olmalıdır. Ergen kadınların, bu yaş grubunda görülen istenmeyen

gebeliklerin ve anne ölümlerinin önlenmesi başta olmak üzere, kaliteli hizmetlere ulaşabilmesine özel bir önem verilmelidir.

- Genç kadınların eşit fırsatlara ulaşmasına özel önem vererek, **gençler için düzgün istihdam ve gelir kaynaklarının oluşturulması**. Gençlere uygun iş politikalarının, okullar, toplum merkezleri, özel sektör ortaklığında makro ve mikro düzeylerde uygulanması gerekmektedir. Ayrıca gençlerin girişimcilik yeteneklerinin, okuldan iş dünyasına başarılı geçişlerinin, üretici kaynaklara ve finansal hizmetlere ulaşmalarının desteklenmesi gerekir.

Anlamli bir gelişim ve kapsayıcı bir kalkınma için, ulusal, bölgesel ve küresel düzeylerde insan hakları ve eşitlik ilkeleri üzerine temellenen sağlam bir hesap verebilirlik çerçevesinin oturtulması gerekiyor:

- İnsan haklarına uyulup uyulmadığını görmek için, **politik, programsal ve finansal hesap verebilirliği** takip etmeye yarayacak ve farklı paydaşları kapsayabilecek önlem ve mekanizmaların oluşturulması gereklidir. Bu, cinsellik ve doğurganlık sağlığı bilgileri ve hizmetlerinin evrensel olarak ulaşılabilir olması için, *sağlık sektörü sisteminin güçlendirilmesini ve bütçelerini* takip etmeyi, ulusal sağlık planlarının ve bütçelerinin asgari cinsellik ve doğurganlık sağlığı hizmetlerini kapsamasını da içeriyor.⁶⁸ Bütün bunların, eşit ulaşım ve kaliteli bakım odağıyla, altulusal ve topluluk düzeyindeki mekanizmaları da kapsamasına dikkat edilmelidir.
- **İnsan haklarının ve insan güvenliğinin hesap verme süreçlerinin nihai amacı olması** gerekmektedir. Buna, farklı sektörlerdeki kadınların ve gençlerin, eşitsizlik, kötü sağlık koşulları ve yoksullukla mücadele ederek güçlenmelerini mümkün kılan birbiriyle bağlantılı yatırımların izlenmesi de dahildir. Cinsellik ve doğurganlık sağlığı özelinde takip, kaliteli hizmetlere ulaşımı artırmakla kalmadı, aynı zamanda gençlerde, kadınlarda ve toplumsal cinsiyet eşitliğinde sağlık sektörünün çok ötesinde *dönüştürücü* bir etki de yaptı.
- *Veri oluşturmaya* özel bir önem vermek; nüfus grupları içerisindeki **eşitsizlik ve çeşitliliklere** vurgu yapacak *ayırıştırma ve analizler* yapmak; hem kentsel hem de kırsal bağlamda, göçmenlerin, yerinden edilmişlerin, çatışmadan etkilenmişlerin, yerli halkların ve azınlıkların, yaşlıların ve özellikle kadınların, ergenlerin ve yoksulluk içinde yaşayan gençlerin, yani en yoksul ve dışlanmış grupların politika, yasa ve hizmetlere ulaşabildiğinden emin olmak için gereklidir.
- Devletin hükümetler aracılığıyla halka hesap verebilir olması, çeşitli aktörler, özellikle de BM Sistemi, kalkınmayla ilgili işbirliği yapılan partnerler, özel sektör ve diğer ilgili taraflar tarafından **taahhüt edilenlerin yerine getirilip getirilmediğini takip** ederken en önemli odak noktası olmalıdır. Hesap verme sistemleri sektörler arası olmalı ve **katılımcı bir yaklaşımla** kadınlar, gençler ve diğer aktörlerle çalışan sivil toplum örgütlerinin ve dışlanmış grupların sürece dahil olması sağlanmalıdır. Bu katılım, özellikle de politika yapma ve izleme aşamalarına katılım sağlandığında, ilerlemeyi anlamlı ve etkin hale getirmek için kritik bir öneme sahiptir. Bağımsız medyanın da, ilerleme hakkında bilgilerin yayılmasını sağlayarak, siyasi iradeyi ve kamu desteğini sürdürmekte önemli bir rolü vardır.

*****

Geçtiğimiz yıllarda, uluslararası toplum bir dizi ilham verici anlaşma ve taahhüte imza attı. Bunlardan biri de insan haklarını ileri götürmeyi, yaşam kalitesini artırmayı, yoksulluğu azaltmayı ve kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlayan Binyıl Kalkınma Hedefleri'ydi. Pek çok konuda ve ülkede ciddi gelişme kaydedilmesine rağmen, cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve haklarını, kadınların güçlenmesini, toplumsal cinsiyet eşitliğini, gençlerin

ve ergenlerin hakları ve güçlenmesini sağlayacak siyasi irade ve kaynak yatırımları yetersiz kaldı. Bu alanlarda sağlanacak gelişme, yoksulluğun ortadan kaldırılması, sağlık, eğitim, ekonomik büyüme, çevresel sürdürülebilirlik gibi diğer küresel hedeflerin gerçekleştirilmesine ayrılmaz biçimde bağlıdır. İnsanların yaşam ve haklarının evrensel bir boyutu olan bu üç kilit alanda güçlenme sağlanmadıkça, bütün insanlık için anlamlı, kapsayıcı, sürdürülebilir bir gelişme sağlamanın mümkün olup olmadığı sorgulanmalıdır.

Uluslararası toplum şu anda, sağduyu, bu alanlara yapılacak yatırımların stratejik önemine ilişkin kanıtlar ve geniş tabanlı bir ortaklıkla, geçtiğimiz dönemde başardıkları ve öğrendiklerinin de katkısıyla bu eşitsizlikleri azaltma şansına sahip. Nüfus dinamiklerinin ve demografik öngörülerin planlama içerisinde sistematik biçimde değerlendirilmesi, cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve haklarındaki gelişmelerle birleştirildiğinde, dünyanın pek çok alanda karşılaştığı sorunlara cevap olabilir: Yoksulluk, göç, yaşanan nüfus, kentleşme ve artan genç nüfusun eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerle ilgili yükselen ihtiyaçları. Dünya nüfusu şu anda 7 milyarın üzerine ve bu rakamda 2050'ye kadar, çoğu dünyanın en yoksul ülkelerinde olmak üzere 2 milyarlık bir artış bekleniyor.⁶⁹ Dünyaya yeni gelen milyonlarca çocuk ve gencin özgürlüklerinin, imkânlarının ve seçimlerinin dikkate alındığı bir dünyada yaşamaya hakkı var. Hükümetler, bağışçılar, sivil toplum ve özel sektör, bütün bireylerin, ailelerin ve toplulukların daha sağlıklı, müreffeh, eşit ve sürdürülebilir bir dünya için gereken bilgi, beceriler ve kaynaklarla güçlenmesi için birlikte çalışma şansına ve yükümlülüğüne sahip.

---

¹ United Nations (2012). Millennium Development Goals Report. (United Nations: New York).

² Önerilere bkz. 3.c: "Ensuring universal access to quality and affordable family-planning and other sexual and reproductive rights and health services" in United Nations (2012). Resilient People, Resilient Planet, A Future Worth Choosing, the Report of the United Nations Secretary-General's High-Level Panel on Global Sustainability. (United Nations: New York).

³ Örneğin Bangladeş'in 140 köyünde yapılan 20 yıllık bir araştırma, kadınlara doğum kontrol yöntemlerinin ve doğurganlık haklarıyla ilgili bilgilerin sunulmasının maaşlarda %30'luk bir artışa, doğurganlıkta ise yüzde 10-15'lik bir düşüşe neden olduğunu göstermiştir. Çocukların yaşam şansı ve, okula gitmesi ve toplamda ise anne ve çocuk sağlığı da gelişmiştir. Hane geliri artmıştır. Schultz, Paul (2009). How Does Family Planning Promote Development? Evidence from a Social Experiment in Matlab, Bangladesh, 1977-1996.

⁴ UNFPA (2012). Issues Brief for Rio+20: Population Dynamics and Sustainable Development.

⁵ UNFPA and HelpAge International (2012). Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge. (United Nations: New York; HelpAge International: London).

⁶ WHO (2012). Maternal Mortality Fact sheet N°348.

⁷ Nanda, G, and Kimberly Switlick and Elizabeth Lule (2005). Accelerating Progress Toward the MDG to Improve Maternal Health; Health, Nutrition and Population Discussion Paper, World Bank.

⁸ UNFPA and HelpAge International (2012). Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge. (United Nations Population Fund: New York; HelpAge International: London).

⁹ Guttmacher Institute and UNFPA (2012). Fact Sheet: Costs and Benefits of Investing in Contraceptive Services in the Developing World.

¹⁰ Cohen, Susan A (2009). Facts and Consequences: Legality, Incidence and Safety of Abortion Worldwide, Guttmacher Policy Review, Fall 2009, Volume 12, Number 4.

¹¹ UNAIDS, Factsheet: the Global AIDS Epidemic. (Data from 2011).

¹² UNFPA and HelpAge International (2012). Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge. (United Nations Population Fund: New York; HelpAge International: London).

¹³ UNAIDS, Fact Sheet: The Global AIDS epidemic. (Data from 2011).

- 14 UNAIDS (2010). Report on the Global Aids Epidemic. (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS): New York).
- 15 WHO (2012). Sexually Transmitted Infections. (World Health Organization: Geneva).
- 16 Ibid.
- 17 WHO (2012). Global Health Observatory: Antenatal Care. (Data from 2005-2010).
- 18 WHO/UNICEF (2004). Joint Statement: Focusing on Anaemia, towards an integrated approach for effective anaemia control.
- 19 Chao D and Allen K, (1984). A cost benefit analysis of Thailand's family planning program, *Studies in Family Planning*, 10(3):75-81.
- 20 Nortman D, Halvas J and Rabago A (1986). A Cost-benefit Analysis of the Mexican Social Security Administration's Family Planning Program, *Studies in Family Planning*, 17(1):1-6.
- 21 UNFPA (2012). State of the World Population 2012: By Choice, Not by Chance: Family Planning, Human Rights and Development. (United Nations Populations Fund: New York).
- 22 Bkz. WHO (2011). Ten Facts on Cancer: Meme ve rahimağzı kanserleri, erken teşhis edildiğinde tedavi edilebilmesine rağmen kadınların ölümüne neden olan ilk 5 kanser türü içerisinde. Tüm kanser türlerinin beşte biri kronik enfeksiyonlardan kaynaklanır —hepatit B virüsü (HBV) akciğer kanserine ve rahimağzı kanserinin sorumlusu insan papillom virüsüne (HPV) yol açar ve gelişmekte olan ülkelerdeki en yaygın kanser türüdür. Kanser kaynaklı ölümlerin yüzde 20'ye yaklaşan kısmı, bu iki enfeksiyona bağışıklık kazanılmasıyla önlenbilir.
- 23 United Nations (2012). Resolution Adopted by the General Assembly 66/288 The Future We Want (Sept 2012), para. 139, 'evrensel sağlık kapsamının' önemini kabul eder. Bkz. *The Lancet*, Volume 380, No. 9845, 8 September 2012, special issue on Universal Health Coverage.
- 24 De Schutter, Oliver (2012). Our Secret Weapon Against Hunger: Gender Equality and Women's Empowerment. Asian Development Bank.
- 25 United Nations (2012). Resilient People, Resilient Planet, A Future Worth Choosing, the Report of the United Nations Secretary-General's High-Level Panel on Global Sustainability. (United Nations: New York) 'bir dahaki küresel büyüme artışı kadınların ekonomik güçlenmesinden gelebilir' diyor.
- 26 Berg, Andrew G. and Jonathan D Ostry (2011). Inequality and Unsustainable Growth: Two Sides of the Same Coin? IMF Staff Discussion Note.
- 27 United Nations (2012). Resilient People, Resilient Planet, A Future Worth Choosing, the Report of the United Nations Secretary-General's High-Level Panel on Global Sustainability. (United Nations: New York).
- 28 FAO (2011). The State Of Food And Agriculture 2010-2011: Women In Agriculture—Closing The Gender Gap For Development. (Food and Agriculture Organization: Rome).
- 29 World Bank (2001). Engendering Development Through Gender Equality in Rights, Resources, and Voice. (Oxford University Press: New York).
- 30 UN Women, Fact Sheet: Violence against Women and the Millennium Development Goals.
- 31 Kadına yönelik şiddetle ilgili önde gelen araştırmalarda kullanılan ve 48 ülkeyi kapsayan veriler, kadınların yüzde 15-76'sının hayatları boyunca en az bir kez eviçi ve/ya cinsel şiddet gördüğünü gösteriyor. UN Women, Fact Sheet: Violence Against Women and the Millennium Development Goals.
- 32 Singh S, Sedgh G and Hussain R (2010). Unintended pregnancy: Worldwide Levels, Trends, and Outcomes, *Studies in Family Planning*, 41(4):241-250.
- 33 Cohen, Susan A (2009). Facts and Consequences: Legality, Incidence and Safety of Abortion Worldwide, *Guttmacher Policy Review*, Fall 2009, Volume 12, Number 4.
- 34 UNAIDS The Global AIDS Epidemic, Key Facts (based on 2011 data).
- 35 UNESCO Institute for Statistics (2011). Fact Sheet: Adult and Youth Literacy, No. 16, September 2011.
- 36 United Nations (2012). United Nations Millennium Development Goals Report. (United Nations: New York).
- 37 ILO and UN Women (2012). Policy Brief: Decent Work and Women's Economic Empowerment: Good Policy and Practice. (UN Women: New York).
- 38 ILO (2011). Report of the Director General, A New Era of Social Justice, International Labour Conference, 100th Session. (International Labour Office: Geneva).
- 39 United Nations (2012). United Nations Millennium Development Goals Report. (United Nations: New York).
- 40 UNFPA (2011). State of World Population 2011: People and Possibilities in a World of 7 Billion. (United Nations Population Fund: New York).
- 41 UNICEF (2012). Progress for Children: A Report Card on Adolescents. (United Nations Children's Fund: New York).

- 42 Youth refers to 15-24 years of age. UNDESA (2010). World Youth Report: Youth and Climate Change. (United Nations: New York).
- 43 UNFPA (2012). Marrying Too Young: End Child Marriage. (United Nations Population Fund: New York).
- 44 UNFPA and HelpAge International (2012). Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge. (United Nations Population Fund: New York; HelpAge International: London).
- 45 Singh S et al. (2009). Adding It Up: The Costs and Benefits of Investing in Family Planning and Maternal and Newborn Health. (Guttmacher Institute and United Nations Population Fund: New York).
- 46 Bahsi geçen Asya ülkeleri: Güney Kore, Singapur, Hong Kong, Tayvan'dır. Bkz. UNFPA (2012). State of World Population 2012: By Choice, Not by Chance: Family Planning, Human Rights and Development. (United Nations Population Fund: New York) and UNAIDS, UNICEF, UNFPA, WHO (2012). Health in the post-2015 UN development agenda, Thematic Think Piece, UN System Task Team on the Post-2015 Development Agenda. (United Nations: New York).
- 47 UNFPA (2012). State of the World's Population 2012: By Choice, Not by Chance: Family Planning, Human Rights and Development. (United Nations Population Fund: New York).
- 48 United Nations (2012). Millennium Development Goals Report. (United Nations: New York).
- 49 UNESCO (2012). Fact Sheet: Reaching out of school children is important for development.
- 50 United Nations (2012). Resilient People, Resilient Planet, A Future Worth Choosing, the Report of the United Nations Secretary-General's High-Level Panel on Global Sustainability. (United Nations: New York).
- 51 United Nations (2010). Millennium Development Goals Report. (United Nations: New York); see also UNESCO (2012). Education for All Global Monitoring Report. (UNESCO: Paris).
- 52 United Nations, Inter-agency Task Force on Rural Women, Fact Sheet: Rural Women and the Millennium Development Goals.
- 53 UNICEF (2011). UNICEF says education for women and girls a lifeline to development. See also Ruth Levine, et al. (2008). Girls Count: A Global Investment & Action Agenda. (Center for Global Development: Washington, D.C.)
- 54 UNICEF (2012). Progress for Children: A report card for adolescents. (United Nations: New York). 55 WHO (2012). Fact sheet N°364 Adolescent pregnancy.
- 55 WHO (2012). Fact sheet No.364 Adolescent pregnancy.
- 56 Ibid.
- 57 UNAIDS The Global AIDS Epidemic, Key Facts. (Based on 2011 data).
- 58 UNAIDS (2011). UN World AIDS Day Report. (Joint United Nations Program on HIV/AIDS: Geneva).
- 59 UNICEF (2010). Progress for Children: Achieving the MDGs with Equity. (UNICEF: New York).
- 60 UNAIDS (2012). Fact Sheet: Adolescents, Young People and HIV.
- 61 UN Women, Fact Sheet: Violence against Women and the Millennium Development Goals.
- 62 Ortiz, Isabel and Matthew Cummings (2012). When the Global Crisis and the Youth Bulge Collide; Social and Economic Policy Working Paper. (UNICEF: New York).
- 63 ILO (2011). Global Employment Trends for Youth: 2011 Update. (International Labour Office: Geneva).
- 64 Ibid. (52 ülkenin verileri)
- 65 UNFPA (2011). State of World Population 2011: People and Possibilities in a World of 7 billion. (United Nations: New York).
- 66 UNFPA (2005). State of World Population 2005: The Promise of Equality Gender Equity, Reproductive Health and the Millennium Development Goals. (United Nations Population Fund: New York).
- 67 UNESCO'nun kapsamlı cinsellik eğitimi tanımı: 'Cinsellik eğitimi yaşa ve kültüre uygun bir yaklaşımla seks ve ilişkiler hakkında bilimsel, gerçekçi ve yargılayıcı olmayan bir tavırla bilgi vermektir. Kapsayıcı cinsellik eğitimi programları, cinselliğin insan haklarıyla ilgili,, etik, biyolojik, duygusal, toplumsal, kültürel ve cinsiyetle ilgili taraflarına vurgu yapar; çeşitli cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine saygıyla yaklaşır.'" (UNESCO (2011). School-Based Sexuality Education Programmes: A Cost and Cost-Effectiveness Analysis in Six Countries. (UNESCO: Paris).
- 68 Tavsiye: United Nations Commission on Information and Accountability for Women's and Children's Health (2011). Keeping Promises, Measuring Results. (United Nations: New York).
- 69 UNDESA Population Division (2011). World Population Prospects: The 2010 Revision. (United Nations: New York).

